

Coses que passen
Propostes
didàctiques
M. Pau Expósito i Andrés

E@PLA!

© 1995 David Duran i Gisbert
Il·lustracions de Jesús Duran Castillo
190x130 mm, 128 pàgines
Enquardernació en rústica

© 1995 Edicions del Bullent, SL
De la Taronja, 16 - 46210 Picanya
961 590 883
info@bullent.net
Disseny: Miquel Mollà
Maquetació: Artur Silvestre
Assessorament lingüístic: Alfons Esteve & Jep Blesa

Coses que passen és una novel·la actual, divertida i diferent. Conté tots els trets que la caracteritzen: l'humor, la imaginació, la fantasia i la realitat quotidiana. L'autor hi ha sabut conjuminar la dualitat realitat-ficció per apropar-nos a un protagonista que podria ser, ben bé, qualsevol lector o lectora que s'aproxime a l'edat del personatge que condueix les diferents històries. Un jove corrent i senzill que va experimentant els canvis propis de la seva joventut: l'amor, les desavinences escolars, els desigs... En definitiva un ésser amb uns problemes i uns dubtes d'un temps actual. A més, són l'humor i la imaginació dos elements rellevants que presenten els fets fantàstics en realitats properes als lectors perquè entrin en un joc d'imaginació similar i arribin, així, a identificar-se amb el personatge.

ARGUMENT

Coses que passen és un recull d'històries que ens conta el protagonista mateix, un alumne d'institut, sobre les seves vivències al llarg d'un curs d'institut. A la manera d'un recull de contes, i barrejant la imaginació, l'humor i la realitat, anem esbrinant tot un seguit d'aventures i fets reals propis de l'edat del protagonista. Des que se n'adona que ja és un homenet i de la responsabilitat que això comporta, fins a mostrar als lectors els desigs que té per canviar la realitat mitjançant la imaginació, com ocorre als capítols 1, 2, 4, 5, 7, 9, 10 i 11, on, mitjançant l'animació d'objectes o l'autoimposició de poders sobrenaturals, intenta aprovar exàmens, estalviar-se d'anar a classe o, fins i tot, canviar les notes finals del butlletí.

ASPECTES LITERARIS

L'estructura externa de l'obra està configurada per onze capítols, que ben bé podrien ser contes independents, més el primer de tots, «Abans que res» que és una mena de presentació per a dirigir-se al lector. Cada capítol conforma una història diferent però amb un denominador comú: el protagonista. Aquest és el mateix en tots els capítols i, per tant, és el que fa d'element cohesionador de tota la novel·la. La resta de personatges són circumstancials o anecdòtics dins la novel·la. Però tant el protagonista com els altres personatges són elements estructuradors, ja que l'aparició d'aquests en cadascuna de les parts de la novel·la donen al text coherència i unitat estructural. El protagonista és, a més, el narrador, que no podem qualificar d'omniscient, ja que sols sabem allò que a ell li ha ocorregut o que ha observat; per això, aquest narrador l'anomenarem narrador subjectiu. En el capítol introductor el protagonista ja ens assabenta que serà ell qui narrarà les seves aventures i empra la primera persona, tret que ens confirma la identificació entre el narrador i el protagonista. Els diàlegs que hi ha en el text són en estil directe, és a dir, inserits en la narració mitjançant guions o cometes: «—Una banda de rock sí, però de lladregots, ni parlar-ne! —va fer l'altre, també dret»; i utilitza les cometes per a reproduir records i pensaments: «“Què com estic?”, vaig pensar. “Qui m'ho pregunta, això?”».

El relat evoca un complex d'experiències viscudes pel protagonista determinades en l'espai i el temps. El complex espàcio-temporal-humà constitueix la novel·la. L'espai és el marc representatiu on s'instal·la el personatge amb les seues actuacions i els seus conflictes. Així, doncs, l'espai està carregat de connotacions, les quals, de vegades, transformen el pla real en una altra realitat simbòlica, utòpica. Així, per exemple, en el capítol setè el protagonista sofreix un desplaçament espacial i es trasllada a l'escenari dels seus avantpassats. Podem localitzar com a espai general la ciutat i dins hi ha uns microespais com casa seva, l'institut, la biblioteca, la comissaria de policia, el zoològic, etc. D'altra banda el temps és lineal, no es trenca la progressió temporal. Els fets es narren a mesura que succeeixen encara que de vegades hi ha evocacions del passat mitjançant el record

(flash-back): «Recordo un cop, per exemple, en un restaurant que la mare m'insistia». Finalment són els dos plans de la dualitat realitat-ficció que constitueixen l'eix fonamental de la novel·la al voltant del qual es desenvolupa tota la trama argumental i hi donen cohesió.

L'AUTOR

David Duran i Gisbert neix a Barcelona l'any 1963. És en aquesta ciutat on estudia psicologia. Des de l'any 85 realitza diferents tasques relacionades amb la seva professió i també diversos cursos d'especialització. Des del 1989 és responsable de l'Àrea d'Atenció a la Diversitat a l'institut d'educació secundària Can Puig de Sant Pere de Ribes. Coordina la revista Simulat, editada per INFORM, per al programa SEFED, del FSE i el Departament de Treball de la Generalitat de Catalunya. Ha presentat ponències en les Jornades sobre l'educació en la diversitat, sobre estratègies d'aprenentatge i sobre innovació educativa. Ha publicat articles en les revistes especialitzades Aula i Guix, en col·laboració amb P. Mestres, sobre temes relacionats amb l'ensenyament. Ha realitzat, també, el llibre Las estrategias de aprendizaje, en col·laboració amb L. Alonso i P. Mestres. Actualment, és col·laborador de Ràdio 4 i de Ràdio Ribes i membre del consell de redacció de la revista Gemació. Però tot açò correspon a la seva professió. David Duran té, també, inquietuds envers la literatura. El desembre del 1985 li atorguen el premi Inflable per la narració Confessió, escrita amb el col·lectiu La Santa és Figa. A més a més, el maig del 1992 rep l'accessit al conte Ei que Déu existeix en el Concurs de Narració Breu Manuel Milà i Fontanals i l'any 1993, en el mateix concurs, li seleccionen el conte Transformació. Aquest mateix any publica el conte Màgica castració en el llibre dels cinquens Premis Literaris Penedesencs. És l'any 1994 quan publica, juntament amb A. Montoto, la novel·la QRZ Rat-penat!, dins el «Projecte Solaris» d'Edicions del Bullent. En aquesta mateixa editorial publica el 1995 la seva última novel·la, Coses que passen, de la qual us presentem, tot seguit, unes propostes didàctiques.

L'IL·LUSTRADOR

Jesús Duran Castillo Xus neix a Badajoz l'any 1938. Pintor, dibuixant de còmic i il·lustrador, ha realitzat diverses exposicions de pintura. En el món del còmic ha treballat per a diferents editorials d'Anglaterra, els Estats Units, França, Alemanya, Itàlia i Sud-amèrica. En el camp de la il·lustració ha publicat treballs amb les editorials Bruguera, Toray, Topela, Edicions de l'Abadia de Montserrat i La Galera. En l'àmbit de la il·lustració per a joves destaquen les col·laboracions amb Félix Rodríguez de la Fuente i els sis volums d'El viatge prodigiós de Ferran Pinyol, de Robert Saladrigas.

En relació amb David Duran –de qui és pare–, Xus ha il·lustrat també la novel·la QRZ Rat-penat!, publicada per Edicions de Bullent l'any 1994.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES I METODOLÒGIQUES

Les propostes de treball que teniu a continuació són un intent d'aproximar els lectors i les lectores a treballar el llibre d'una manera divertida. Al mateix temps, però, intento facilitar la tasca del professorat a l'hora de treballar el control de la lectura de la novel·la. També cerco que l'alumnat pugui practicar les quatre habilitats lingüístiques: parlar i escoltar (orals), escriure i llegir (escrites). Per poder aconseguir-ho, he dividit les propostes en quatre blocs:

- L'ànalisi literària
- L'ànalisi lingüística
- Escriure i parlar
- L'esplai

El primer analitza els elements més intrínsecament literaris: informació tècnica del llibre, personatges, tipus de narrador, gènere, paratext (títol), temps i espai de l'acció, tema i subtemes.

El segon bloc fa un estudi de la semàntica, la morfosintaxi i, lleugerament, de l'estilística, emprant en tots els aspectes el llenguatge del text.

El tercer apartat és un ventall d'activitats per a produir texts tant orals com escrits.

Finalment, l'últim bloc pretén que l'alumnat practiqui els aspectes lingüístics gaudint-ne.

Evidentment, no es tracta, de cap manera, d'unes propostes definitives; aquestes poden ampliar-se o reduir-se segons el parer del professorat.

L'ÀNALISI LITERÀRIA

1. Tracteu d'emplenar la següent fitxa tècnica.

Títol de l'obra:	_____
Cognoms, nom de l'autor:	_____
Editorial:	_____
Ciutat i any de l'edició:	_____
Nombre de pàgines:	_____
Collecció:	_____
Núm.:	_____
Tema/gènere:	_____
Lloc i temps de l'acció:	_____
Argument:	_____

○

Tipus de narrador:	_____

Personatges: • Principals	_____

• Secundaris	_____

Valoració personal:	_____

○

2. Deveu haver observat que el protagonista no té nom propi, per què creieu que l'autor ho ha fet així? Expliqueu-vos.
3. El personatge principal té un caràcter molt peculiar. Podríeu explicar-lo? Us identifiqueu amb ell o creieu que és un personatge utòpic? Feu una llista amb les diferències i un altra amb les coincidències. Compareu la vostra resposta amb la dels altres companys i companyes.
4. Expliqueu les característiques dels següents personatges: el Marc, el Xarli, la Núria, l'Estanislau, el besavi, la Laura.
5. En la novel·la apareixen pocs personatges femenins: en què hauria canviat el llibre si hagués estat una xica la protagonista? Raoneu-ho.
6. Ja sabem, doncs, que el protagonista és a la vegada el narrador, com podríeu qualificar-lo: primera persona, omniscient, tercera persona, narrador subjectiu? Argumenteu la resposta.
7. El protagonista, en el capítol cinquè, sofreix el que s'anomena una restitució d'esperit. Expliqueu en què consisteix. Com qualificaríeu el fet que ha ocorregut al protagonista: versemblant, inversemblant, real, fantàstic, increïble, creïble, meravellós, sobrenatural? Raoneu la resposta.
8. Us agrada el títol del llibre? Penseu que té relació amb el contingut? Proposeu-ne un altre.
9. Possiblement després de llegir el llibre us hàgiu quedat una mica desconcertats en observar la barreja que hi ha de realitat i de fantasia. Podríem dir que és una novel·la de ficció? Dit d'altra manera, els fets que ocorren són creïbles? Argumenteu la vostra resposta.
10. Analitzeu l'espai i el temps de la novel·la: on ocorren els fets?, en quina època de l'any?
11. El llibre està dividit en unes quantes històries. Podríeu dir quin és el tema de cada una d'elles. I el tema genèric de tota la novel·la?
12. Al llarg de la novel·la hi ha una sèrie d'objectes inanimats que adquireixen vida; aquest fet, literàriament, s'anomena personificació. Indiqueu els objectes que sofreixen aquest tractament. Expliqueu per què ocorren aquests fenòmens.
13. Hi ha un personatge que apareix fugaçment, Tirant lo Blanc. Sabeu qui és? Informeu-vos-en consultant una història de la literatura.
14. L'aparició del personatge Tirant lo Blanc és una intertextualitat (fer al·lusió a un personatge o a un passatge que pertany a una altra obra literària o musical). Doncs bé, en la novel·la n'hi ha una altra, d'intertextualitat. Descobriu-la i intenteu dir qui és l'autor i a quina època pertany.
15. En el capítol setè, «El paraigua del besavi», el personatge principal sofreix un trasllat en el temps, concretament al 17 d'abril de 1921. Coneixeu els aspectes socials, polítics, econòmics, culturals i lingüístics d'aqueixa època? Esbrineu-ho ajudant-vos d'enciclopèdies, llibres de llengua i d'història...
16. L'autor, en la pàgina 81, diu que el paraigua del besavi simbolitza la màquina del temps. Podríeu dir què simbolitzen el ciclomotor, la berruga i el llapis?
17. El protagonista creu que ja és un home i recorda les mentides que li deien els pares quan era menut. Quines són? Feu-ne una llista i afegiu-n'hi d'altres que us hagin dit a vosaltres.
18. El cagatió és una tradició nadalenca que se celebra la Nit de Nadal. Expliqueu en què consisteix.
19. Segurament coneixeu grups de rock que canten en català. Indiqueu els que apareixen en la novel·la. Intenteu buscar informació sobre altres grups.

L'ANÀLISI LINGÜÍSTICA

- De tots els mots que apareixen en la novel·la, possiblement no en coneixeu el significat perquè no s'usen habitualment. Busqueu-ne en el diccionari la definició i proveu de fer frases amb alguns d'ells.

altruisme	fatxenda
anacronisme	galifardeu
atonyinar	gamarús
caganer	ganàpia
clenximar	llaminadura
coartada	maluc
empipar	panteix
engegar	paradoxa
enxampar	passerel
esquer	politja
estimbar	tifa
fa-era	ximpleria
falòrnia	

- Titafluixa i Pispamotos són mots composts. Separa les dues paraules i busca en el diccionari aquella que desconegues i així descobriràs la relació del mot amb el personatge.
- Expliqueu i feu una oració amb les següents locucions o frases fetes.

Estar en conill

Fer campana

Fer fora

Fer malbé

Gens ni mica

Girar cua

Pel cap baix

Ploure a bots i barrals

Saber fil per randa

Tant de bo

- Tracteu de trobar dos sinònims per als mots: neguitós, evadir, petó, sortir, espantat i atonyinar. Tot seguit teniu alguns contextos en què apareixen en el llibre:
 - a) «Però, això sí, estava espantat, neguitós i començava a notar una suor freda al front.»
 - b) «[...] vaig pensar d'anar fins a la capital de la comarca, per evadir-me més que res.»
 - c) «[...] no es pot sortir del poble.»
 - d) «[...] i sense perdre el somris em va fer un petó.»
 - e) «Potser dic que sí i m'atonyina.»
- Les funcions lingüístiques són l'expressiva o emotiva, l'apel·lativa o conativa, la referencial, la fàtica, la poètica i la metalingüística. Quina de totes aquestes funcions realitza la següent expressió: Ei, col·lega.
- Intenteu escriure un exemple de cada una de les diferents funcions lingüístiques.

- La narració gira al voltant d'un eix fonamental: el tàndem realitat-ficció. Ompliu la següent graella amb exemples que ho manifesten.

SITUACIONS REALS	SITUACIONS FICTÍCIES
«Dilluns, vaig anar a l'institut amb la moto [...]»	«“No et saltis el semàfor”, va dir la moto [...]»

- El protagonista diu que els problemes de física i ell són incompatibles. Pensa que seria millor que els «ensenyessin a resoldre problemes reals [...] com convèncer els pares que ens comprin tot això o allò; o que ens deixin anar aquí o allà». Confeccioneu un text instructiu en què doneu normes per a resoldre aqueixos problemes. (Recordeu que heu d'utilitzar les perífrasis d'obligació i l'imperatiu.)
- Càsting és un anglicisme. Busqueu-ne d'altres que hi apareixen en la novel·la. Després intenteu anomenar aqueixos mots amb paraules del català; de vegades haureu d'utilitzar-hi més d'un mot.
- Digueu quina figura estilística hi ha en aquestes frases:

«Segons el Gerard, ella era una pura sang i jo, a tot estirar, un genet de ponis.»
 «“No t'espantis –va escriure una mica més avall– estàs perfectament bé. El fet és simple: l'atzar t'ha donat un llapis amb vida.”»

ESCRIURE I PARLAR

- ↳ Deveu haver observat que el protagonista també podrieu ser vosaltres; per tant, té els vostres trets físics. Feu la vostra descripció física.
- ↳ En la novel·la apareixen pocs personatges femenins. Us proposem que agafeu el capítol que més us haja agradat i que canvieu el protagonista per una xica, o sigui, una protagonista, i el refeu. Després compareu-lo amb el capítol que heu triat i anoteu-ne les diferències.
- ↳ El personatge principal experimenta una sensació especial quan aconsegueix el ciclomotor, concretament diu: «Era com aconseguir la llibertat, parcial si més no». Redacteu situacions que us hagin fet experimentar aquesta mateixa sensació.
- ↳ Rellegiu el capítol novè, «Sóc animal». Quin tema tracta? Aproveiteu la idea del tema per a fer murals en què escrigueu consignes o eslògans que defensen les vostres tesis.
- ↳ Seguint el fil de l'activitat anterior, podeu establir un debat a classe. Hi haurà dos grups, un estarà a favor i l'altre en contra. El professor podrà fer de moderador del debat.
- ↳ Us agraden els grups de rock que canten en català? Doncs bé, establiu un debat en què argumenteu quins són els grups que preferiu.

▣ Continuant amb la proposta anterior, podríeu organitzar un concurs de lletres de cançons a la vostra classe. A fi que funcione bé caldrà triar un jurat que seleccioni la persona guanyadora.

▣ Us proposem de veure alguna pel·lícula com La màquina del temps, basada en la novel·la d'Herbert George Wells, o Retorn al futur, de Robert Zemeckis. Després, dirigits per un moderador, debateu la pel·lícula basant-vos en les coincidències i les divergències que té amb la novel·la.

L'ESPLAI

–Tracteu d'esbrinar l'any en què va néixer l'avi basant-vos en la informació que ens dona el protagonista: «Si jo vaig néixer quan el meu pare tenia vint-i-cinc anys; i suposant que el pare nasqués quan el seu en tenia vint-i-cinc també [...] vol dir que si resto cinquanta anys a la meua data de naixement sabré, més o menys l'any que va néixer.» Com que el protagonista pot ser qualsevol lector o lectora, agafeu la vostra data de naixement com a referència per a resoldre el problema que es planteja el personatge principal.

–Solucioneu aquests mots encreuats:

	1	2	3	4	5
1					
2					
3					
4					
5					
6					

HORITZONTALS:

1. Tercera persona del singular del present d'indicatiu del verb ésser. Contracció del mot casa.
2. Terme d'origen grec que pot significar 'paraula', 'raó' o 'concepte'.
3. Lletres número 18 i 20.
4. A l'inrevés, natural de Txecoslovàquia, femení.
5. Ase.
6. Afirmació. Vocal.

VERTICALS:

1. Article determinat masculí singular. Cara del dau marcada amb un punt.
2. Nom donat a les vibracions sonores que produeixen cada un dels instruments musicals. Tota la persona llevat del cap.
3. Associació professional d'empresaris.
4. Vehicle de quatre rodes destinat al transport de passatgers.
5. Persona que excel·leix en un esport. Fenomen acústic que acompanya el llamp.

O		I	S		9
R	E	M	O	S	5
L	X	E	C	V	4
	L	R			3
S	O	G	O	L	2
V	C		S	E	1
5	4	3	2	1	